

Jordbruksverkets vägledning till

EU: s regler om ekologisk ägg- och matfågelproduktion

Dnr 26-6122/09

Enheten för häst, fjäderfä och vilt
11 januari 2010

Jordbruksverkets vägledningar kan beställas från:

Jordbruksverket
Publikationsservice
551 82 JÖNKÖPING
telefon: 036 – 15 52 77
fax: 036 – 34 04 14

Jordbruksverkets vägledningar finns på Internet:
www.jordbruksverket.se

Innehåll

1.	Inledning	3
1.1.	Om Jordbruksverkets vägledningar.....	3
1.2.	Andra informationskällor.....	4
2.	Mål för ekologisk produktion.....	5
3.	Centrala myndigheter	6
4.	Anslutning till kontroll.....	7
5.	Omställning.....	9
5.1.1.	Omställning av befintliga, konventionella fjäderfän	9
5.1.2.	Samtidig omställning av odling och djurhållning	9
5.1.3.	Omställning av rastgårdsmark	10
6.	Rekrytering av djur	11
6.1.1.	Att etablera en ny flock på en ekologisk gård	11
6.1.2.	Att etablera en ny flock värphöns på en ekologisk gård	11
6.1.3.	Rekrytering efter katastrofer	11
7.	Djurhållning.....	12
7.1.1.	Generella krav på byggnader för ekologiska fjäderfän.....	12
7.1.2.	Detaljerade krav på byggnader för ekologiska fjäderfä.....	13
7.1.3.	Utevistelse för ekologiska fjäderfän.....	15
7.1.4.	Tillåtna slaktåldrar och raser	16
7.1.5.	Identifiering av djur.....	17
7.1.6.	Journalföring	17
7.1.7.	Parallellproduktion med ekologiska och konventionella fjäderfä av samma art är inte tillåten	17
7.1.8.	Operativa ingrepp	18
7.1.9.	Transporter, lastning och lossning	18
7.1.10.	Övergångsregel för gamla byggnader	19
7.1.11.	Kunskapskrav.....	19
8.	Foder och utfodring	20
8.1.1.	Foder från mark under omställning.....	20
8.1.2.	Användning av icke-ekologiskt foder av jordbruksursprung.....	21
8.1.3.	Tillåtna råvaror och tillsatser	22
8.1.4.	Hantering, transport och lagring av ekologiskt foder	22
8.1.5.	Om foderbrist uppstår på grund av katastrofer	23
9.	Avel och fortplantning	24
10.	Djurhälsa och veterinär behandling.....	25
10.1.1.	Att förebygga sjukdomar.....	25
10.1.2.	Veterinärbehandling av ekologiska djur.....	26
10.1.3.	Rengöring och desinfektion.....	27
11.	Djurtäthet och stallgödsel.....	28
12.	Bilaga 1. Foderråvaror enligt artikel 22.1, 22.2 och 22.3 och artiklarna 25k.1d och 25m.1.....	29
12.1.1.	Icke-ekologiska foderråvaror av vegetabiliskt ursprung	29
12.1.2.	Foderråvaror av animaliskt ursprung	30
12.1.3.	Foderråvaror av mineraliskt ursprung.....	31
13.	Bilaga 2. Fodertillsatser och vissa ämnen som används i djurfoder enligt artiklarna 22.4 och 25m.2.....	32

13.1.1.	Fodertillsatser	32
13.1.2.	Vissa ämnen som används i djurfoder	33
13.1.3.	Ämnen för produktion av ensilage	33
14.	Bilaga 3, Lagstiftning	34
15.	Bilaga 4, Definitioner	35

1. Inledning

1.1. Om Jordbruksverkets vägledningar

EU: s regler för ekologisk produktion omfattar produktion, beredning, förvaring och import av ekologiskt framställda jordbruksprodukter och livsmedel.

EU: s regler för ekologisk animalieproduktion beslutades 1999. Den 1 januari 2009 trädde ett nytt EU-regelverk för ekologisk produktion i kraft. Innan det nya regelverket beslutades sågs de gamla reglerna över och ändrades i viss mån.

Vägledningen riktar sig till lantbrukare, rådgivare och kontrollorgan. Vägledningen sammanfattar och förklarar det som rör ekologisk fjäderfäproduktion. I marginalen till höger ser du hänvisningar till vilken författning (oftast en EU-förordning) en regel finns i. Den första sifferkombinationen är lagstiftningens nummer. ”Art” berättar vilken artikel i lagstiftningen regeln finns i. I bilaga tre finns en förteckning till de lagstiftningar som vägledningen grundar sig på och som du kan hitta referenser till i högermarginalen.

I definitionsavsnittet i bilaga fyra hittar du definitionerna till viktiga begrepp som används i EU-lagstiftningen.

Jordbruksverket har haft hjälp av sina bollplanksgrupper för ekologisk äggproduktion och ekologisk matfågelproduktion vid framtagandet av denna vägledning. Bland annat har grupperna bidragit till att ta fram en del rekommendationer kring svensk praxis, som presenteras i vägledningen.

Vägledningen är tänkt att användas som uppslagsverk, inte att läsas från pärm till pärm. Den här vägledningen är granskad och beredd av jurist och av avdelningschefen på avdelningen för djurskydd och hälsa. Trots det är vägledningen *inte* en del av gällande regelverk utan en sammanställning av regelverket och en hjälp att orientera sig i och förstå EU: s regelverk. Vägledningen ersätter *inte* regelverket när det gäller att avgöra vad som är korrekt. Endast den EU- lagstiftning som offentliggörs i pappersutgåva av Europeiska gemenskapens officiella tidning är giltig.

Det kan ha skett ändringar i regelverket efter vägledningens utgivning. I denna utgåva finns ändringar till och med januari 2010 införda.

Det är du som lantbrukare som ansvarar för att reglerna för ekologisk produktion följs och att de produkter du säljer får kallas för ekologiska. Som lantbrukare ska du också följa de relevanta generella regler som gäller i Sverige. I några fall är sådana regler kommenterade i vägledningen, men vanligtvis inte.

Om du är ansluten till ett kontrollorgan och har certifierad ekologisk djurhållning har du möjlighet att få full miljöersättning. Utöver reglerna för certifierad ekologisk djurhållning tillkommer det i miljöersättningen vissa regler. Dessa regler rör ansökan om miljöersättning och när certifieringen ska starta. Du kan läsa mer om miljöersättningen på Jordbruksverkets [webbplats](#).

Om det finns osäkerhet om hur en viss regel ska förstås kan Jordbruksverket be EU-kommissionen att frågan tas upp vid ett möte med ständiga kommittén för lagstiftning om ekologisk produktion (SCOP). EU-kommissionen kan då delge medlemsstaterna sin syn på hur regeln ska tillämpas. Det förekommer också ibland att EU-kommissionen lämnar ut en skriftlig förklaring kring hur man anser att en viss regel ska tillämpas.

1.2. Andra informationskällor

Den här vägledningen gäller ekologisk fjäderfäproduktion. Jordbruksverket har också vägledningar om ekologisk växtodling och om ekologisk produktion med andra djurslag. De finns, liksom denna vägledning, på Jordbruksverkets [webbplats](#).

Under avsnittet Regler och certifiering, på Jordbruksverkets webbplats, finns [Frågor och svar](#), med svar på specifika frågor inom ekologisk produktion.

Information om EU: s regler för ekologiskt framställda livsmedel och märkning av bearbetade ekologiska livsmedel finns på Livsmedelsverkets [webbplats](#).

2. Mål för ekologisk produktion

Som lantbrukare med ekologisk produktion bidrar du till att de mål som satts upp för ekologisk produktion nås. EU:s mål för ekologisk produktion står i artikel 3 i förordning nr 834/2007. De är fritt återgivna här.

Ekologisk produktion ska innebära ett hållbart jordbruk. Det ekologiska jordbruket ska respektera naturens ekosystem och olika naturliga kretslopp och sträva efter att upprätthålla och förbättra kvaliteten på jord, vatten, växternas sundhet och djurens hälsa. Balansen mellan alla beståndsdelar ska upprätthållas och helst förbättras.

834/2007 art 3

Ekologisk produktion ska bidra till en hög grad av biologisk mångfald. Den ekologiska företagaren ska använda naturresurser som vatten, jord, organiskt material och luft ansvarsfullt. Även energihushållningen på det ekologiska företaget ska vara hållbar och ansvarsfull.

Reglerna för ekologisk animalieproduktion ska bidra till att uppfylla högt ställda djurskyddskrav. Ändå kan svenska djurskyddsregler vara striktare. Ett mål som poängteras tydligt i det ekologiska regelverket är att ekologisk animalieproduktion ska respektera varje djurarts beteendeböbehov.

När det gäller de produkter som den ekologiska produktionen ger är målet att den ekologiska producenten ska sträva efter att ta fram produkter av hög kvalitet.

Konsumenter efterfrågar varor som framställts på ett sätt som inte skadar miljö, människors hälsa, växters sundhet eller djurs hälsa och välbefinnande. Ett viktigt mål för ekologisk produktion är därför att möta konsumenternas efterfrågan på produkter.

Utöver målen för ekologisk produktion finns det också principer för ekologisk produktion, som tydligt presenteras i artiklarna 4 till 7 i förordning 834/2007. Läs gärna dem! I den här vägledningen har vi kommenterat principerna i samband med reglerna, så att du lättare kan förstå vad regeln syftar till.

3. Centrala myndigheter

Statens jordbruksverk är ansvarig myndighet för de delar av EU: s lagstiftning som rör ekologisk primärproduktion inom jordbruksområdet och för import av ekologiska jordbruksprodukter som inte är livsmedel.

Jordbruksverket, 551 82 Jönköping

Telefon växel: 036-15 50 00, telefon kundtjänst 0771-223 223

www.jordbruksverket.se

Livsmedelsverket är ansvarig myndighet för de delar av EU: s lagstiftning som rör ekologiska livsmedel och märkning av dessa.

Livsmedelsverket, Box 622, 751 26 Uppsala

Telefon växel: 018-17 55 00

www.slv.se

Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll, SWEDAC, har ansvar för ackreditering och övervakning av kontrollorgan verksamma inom den ekologiska sektorn.

SWEDAC, Box 2231, 10315 Stockholm

Telefon växel: 08-406 83 00

www.swedac.se

Konsumentverket ansvarar för frågor om marknadsföring av ekologiska produkter.

Konsumentverket, Box 48, 651 02 Karlstad

Telefon växel: 0771-42 33 00

www.konsumentverket.se

Begreppet behörig myndighet innebär att myndigheten har ansvar för sådant som EU-förordningarna för ekologisk produktion ålägger behörig myndighet. Ansvar för kontroll innebär att myndigheterna har ett övergripande ansvar för kontrollsystemet. I Sverige har myndigheterna delegerat kontrolluppgifterna till kontrollorganen.

[SFS 2009:27](#) 2 §
och 4 §

4. Anslutning till kontroll

För att få sälja produkter som ekologiska måste du dels följa reglerna för ekologisk produktion, dels låta ett oberoende kontrollorgan genomföra kontroll av din produktion. Det är du som ansvarar för att produktionen går rätt till och kontrollorganet granskar sedan din produktion. Det finns tre kontrollorgan som genomför kontroll av lantbruksföretag:

Aranea Certifiering AB, Box 1940, 751 49 Uppsala. Telefon 018-170 000. Besök Aranea på www.araneacert.se . E-post lantbruk@araneacert.se

SMAK AB, Box 42, 230 53 Alnarp. Telefon 040-46 00 72. Besök SMAK på www.smak.se . E-post certifiering@smak.se

HS Certifiering AB, Flottiljvägen 18, 392 41 Kalmar. Telefon 0480-15670. Besök HS Certifiering på www.hscertifiering.se . E-post info@hscertifiering.se

Du kan ansluta ditt företag till kontroll när som helst under året. När du ansluter dig till kontroll ska du beskriva vad som ingår i ditt företags verksamhet och hur produktionen går till på ditt företag. Fråga kontrollorganet vad de behöver veta om ditt företag före det första besöket. Du ska kunna lämna följande information till ditt kontrollorgan:

- En beskrivning av företagets alla enheter, även konventionella om du har sådana, och den verksamhet du bedriver. Som enheter räknas till exempel rastgårdar, beten, djurstallar och lokaler för lagring, förpackning och beredning av insatsvaror eller produkter.
- En förteckning över vad du gör för att vara säker på att reglerna för ekologisk produktion följs. Beskriv till exempel flöden av djur, rengöringsrutiner av stallar och andra utrymmen, hantering av foder och transporter till och från gården. Redogör för din stallgödselanläggning och din plan för stallgödselspridning. Om du har spridningsavtal med ett annat företag redovisar du det. Skriv ned hur produktionen går till hos dig och de rutiner du har i djurskötseln. Jordbruksverket rekommenderar att du utformar beskrivningen så att alla dagens och årets rutiner för djurhållningen framgår. Då kan beskrivningen också fungera som en instruktion för eventuella avbytare. Läs vad som gäller för journalföring av djurhållning i avsnitt 7.1.6.
- Redovisa vad du gör för att minimera risken för att otillåtna ämnen kommer in i din ekologiska produktion.

Ditt kontrollorgan kan svara på hur de vill att du beskriver ditt företag. Är ditt företag anslutet till ett annat kvalitetssäkringssystem kan du ofta utgå från den beskrivning av din verksamhet som du använder för det systemet.

Du ska skriva under ett åtagande där du intygar att du tänker följa reglerna och att du kommer att acceptera de sanktioner du kan få om du inte följer reglerna. Du åtar dig också att skriftligen meddela dina kunder att ägg eller fågelkött du producerat, men där reglerna för ekologisk produktion inte följts, inte får säljas som ekologiska.

834/07 art 28

SJV:s beslut om anslutning till kontroll

889/08 art 63.1

889/08 art 74

889/08 art 63.2

Håll beskrivningen av din produktion uppdaterad. Ändrar du i verksamheten ska du i god tid underrätta kontrollorganet om ändringen.	889/08 art 64
Kontrollorganet besöker ditt företag minst en gång per år. Kontrollorganet behöver inte föränmäla sitt besök.	834/07 art 27
Kontrollorganet får vid misstanke ta prover på exempelvis foder för att undersöka om ämnen som inte är tillåtna för ekologisk produktion finns i fodret. Kontrollorganet får också ta del av din ekonomiska bokföring och all dokumentation i övrigt av ditt företag. Om du bedriver konventionell lantbruksproduktion i samma trakt som du har din ekologiska ägg- eller slaktfågelproduktion ska även de enheter som används för den produktionen omfattas av kontroll.	889/08 art 65 889/08 art 67
När du visat för kontrollorganet att ditt företag uppfyller alla regler för ekologisk produktion får du ett certifikat. På certifikatet kan det både stå uppgifter om produktion som är under omställning och om produktion som är ekologisk. Det är bara den senare produktionen du får sälja ekologiska produkter från.	889/08 art 66 + 79 834/07 art 29

5. Omställning

Innan du får sälja ekologiska produkter ska din produktion genomgå omställning. Under omställningstiden ska du följa reglerna för ekologisk produktion.

834/07 art 17.1

Omställningstiden får räknas tidigast från när du anmält dig till kontroll. I Sverige tillämpas detta så att omställningstiden börjar räknas tidigast när det undertecknade avtalet om anslutning finns hos kontrollorganet och kontrollorganet har information om vilka skiften, djur m.m. som anslutningen avser. Först då är kontroll möjlig. Kan du, efter att du har anmält företaget till kontroll, visa att du följt reglerna kan omställningstiden påbörjas innan första kontrollbesöket. Om du inte uppfyller alla regler i djurhållningen får du i allmänhet inte börja räkna omställningstiden förrän du har rättat till bristerna. Regelverket tillåter att omställningstiden börjar den dagen kontrollorganet fått betalning för anslutning till kontrollen.

834/07 art 17.1

Tänk på att du, för att kunna få miljöersättning för din ekologiska produktion, måste ha skickat in ett undertecknat avtal om anslutning till kontroll till ditt kontrollorgan före ett visst datum. Läs i miljöersättningsreglerna vilket datum som gäller!

Som grundregel ska all mark du odlar foder till fjäderfäna på ställas om i enlighet med reglerna för omställning av växtodling.

889/08 art 37.1

Även om du kan visa att du har följt det ekologiska regelverket för de fjäderfän du har innan du anslutit företaget till kontroll, går det inte att räkna omställningstid retroaktivt.

5.1.1. Omställning av befintliga, konventionella fjäderfän

Omställningstiden för äggproduktion är sex veckor och för fjäderfäkött tio veckor. Det betyder att du kan börja leverera ekologiska ägg när du skött värphönsen ekologiskt i sex veckor, och att du kan sälja ekologiskt fjäderfäkött efter tio veckors ekologisk produktion. Du kan inte sälja ekologiska produkter förrän hela omställningstiden är genomgången.

834/07 art 14.1 a
iii, art 17.1 c och f

889/08 art 38.1b

5.1.2. Samtidig omställning av odling och djurhållning

Med den här regeln ställer du om hela produktionsenheten samtidigt. Det betyder att djurhållningen, beten och mark du odlar foder på ställs om samtidigt. Regeln styr när djurprodukter får säljas som ekologiska.

889/08 art 38.2

Ställer du om växtodling och fjäderfäproduktion samtidigt kan omställningstiden bli två år. Mer än hälften av djurens foder måste då odlas på den egna gården. Du räknar andelen baserat på torrsubstansinnehållet.

Samtidig omställning är främst till för företag med växtätande djur. För värphöns och slaktfågel passar omställningsreglerna under 5.1.1 bättre med tanke på att dessa djur inte har lika långtgående krav på egenproducerat foder.

Produkter från växtodlingen blir inte alltid ekologiska efter två år. För vissa grödor gäller att marken grödan växer på ska ha odlats ekologiskt två år före sådd för att grödan ska kunna säljas som ekologisk.

5.1.3. Omställning av rastgårdsmark

Det finns särskilda regler för omställning för mark som används som betes- eller rastgårdsmark för fjäderfä. Använder du marken till fjäderfä eller andra enkelmagade djur är omställningstiden för marken ett år. Kan du bevisa att marken det senaste året inte har behandlats med produkter som inte är godkända för ekologisk produktion kan tiden minskas till sex månader.

889/08 art 37.2

Betet på betesmark som du under minst tolv månader har skött i enlighet med det ekologiska regelverket är godkänt som omställningsfoder. Det finns då ingen övre gräns för hur mycket dina fjäderfän får äta på betet.

889/08 art 21

Har betesmarken skötts ekologiskt i mindre än ett år får betet ingå i foderstaten i upp till 20 procent. Det kan få den konsekvensen att du bara får köpa in 10 procent omställningsfoder. Läs mer om olika typer av foder i kapitlet om foder och utfodring.

6. Rekrytering av djur

Som grundprincip ska ekologiska animalieprodukter i normalfallet komma från djur som sedan födseln eller kläckningen och under hela sitt liv fötts upp på certifierade ekologiska gårdar. Som grundregel ska du därför rekrytera certifierade ekologiskt uppfödda fjäderfän. I avelssyfte får dock ett begränsat antal som inte är ekologiskt uppfödda köpas in. Efter omställning kan produkter från dessa fjäderfän säljas som ekologiska.

En annan princip är att du ska välja en ras som har lätt för att anpassa sig till lokala förhållanden. Rasen bör vara livskraftig och ha god motståndskraft mot sjukdomar och hälsoproblem. Grundregeln är att rasen eller linjen ska göra det möjligt att undvika specifika sjukdomar eller hälsoproblem som kan vara förknippade med vissa raser eller linjer. I första hand bör du välja svenska raser och stammar.

För fjäderfä, där vi idag saknar ekologisk produktion av kläckägg, finns det särskilda undantagsregler för rekrytering av djur.

6.1.1. Att etablera en ny flock på en ekologisk gård

Om du har en certifierad, ekologisk fjäderfäproduktion och inte hittar ekologiska, nykläckta fjäderfän att köpa får du köpa konventionella fjäderfän. Villkoret är att dessa kycklingar mm är yngre än tre dygn gamla. Så snart de satts in i din ekologiska produktion ska de skötas ekologiskt. Du behöver inget särskilt tillstånd för att rekrytera djur enligt denna regel.

6.1.2. Att etablera en ny flock värphöns på en ekologisk gård

Om du har certifierad, ekologisk äggproduktion och ska sätta in en ny omgång unghöns ska du i första hand köpa ekologiskt uppfödda unghöns. Finns inte det får du köpa in unghöns som uppfyller följande krav:

- Unghönsen får vara högst 18 veckor när de sätts in hos dig.
- Unghönsen ska ha utfodrats i enlighet med de regler som gäller för ekologisk produktion. De ska med andra ord utfodrats med ekologiskt foder och haft tillgång till grovfoder.
- Unghönsens skötsel ska ha skett i enlighet med de regler för förebyggande djurhälsovård och veterinär behandling som gäller för ekologiska djur.

Du behöver inget särskilt tillstånd för att rekrytera unghöns enligt denna regel. Regeln upphör den 31 december 2011. Efter denna dag ska unghöns som ska bli ekologiska värphöns födas upp enligt regler för ekologisk unghönsuppfödning. Dessa EU-regler har ännu inte beslutats.

6.1.3. Rekrytering efter katastrofer

Om dina djur avlivas eller dör på grund av omständigheter som beror på katastrofer eller djurens hälsa får Jordbruksverket bevilja inköp av icke ekologiska djur. Jordbruksverket kan bara göra det om det inte finns ekologiska djur att köpa. Det finns ingen blankett för att ansöka om detta, eftersom det handlar om ett ovanligt undantag från reglerna.

834/07 art 5 i

834/07 art 14.1 a

834/07 art 5 j

889/08 art 8.1

889/08 art 42 a

SJV:s beslut om ekologisk fjäderfäproduktion

889/08 art 42 b

SJV:s beslut om ekologisk fjäderfäproduktion

889/08 art 47 a

7. Djurhållning

En princip för ekologisk djurhållning är att den ska vara platsanpassad och knuten till marken. Grundregeln förbjuder därför ekologisk djurhållning som saknar anknytning till växtodlingen. Du ska bruka den mark som behövs för din djurhållning eller ha ett skriftligt samarbetsavtal med någon annan ekologisk lantbrukare som t.ex. kan ta emot gödsel från dina djur.

834/07 art 5 g
889/08 art 16
889/08 art 3.3

En annan princip är att djurskyddsnivån i ekologisk produktion ska vara hög och att hänsyn ska tas till artspecifika behov. Som grundregel ska därför djurhållningen garantera att djurens utvecklingsmässiga, fysiologiska (kroppsliga) och etologiska (beteendemässiga) behov tillgodoses.

834/07 art 5 h
834/07 art 14.1 b ii

En tredje princip är att djurhållningen ska stärka djurens immunförsvar och naturliga försvar mot sjukdomar. Djurhållningen ska innebära att djuren får regelbunden motion och tillgång till utevistelse eller bete.

834/07 art 5 l
834/07 art 14.1 b iii

7.1.1. Generella krav på byggnader för ekologiska fjäderfän

Du får inte isolera en ekologisk höna, eller annat fjäderfä, om det inte finns särskilda skäl. Särskilda skäl är om det sker med hänsyn till din säkerhet, djurskydd eller av veterinära skäl. Du får bara isolera djuret i sjukbox under en begränsad tid.

834/07 art 14.1 b vi

Byggnaden ska ge fjäderfäna en god inomhusmiljö. Byggnadens isolering, uppvärmning och ventilation ska garantera att luftcirkulationen, halten av damm, temperaturen, den relativa luftfuktigheten och gaskoncentrationen är ofarliga för fjäderfäna. Följer du djurskyddsreglerna avseende halter av damm, gaskoncentration och luftfuktighet anses du uppfylla även det ekologiska regelverket för dessa parametrar.

889/08 art 10.1

Byggnaden ska ha god naturlig ventilation och medge mycket dagsljusinsläpp. Jordbruksverket bedömer att naturlig ventilation inte bara är självdragsventilation. Fläktventilation och andra styrda ventilationssystem är också tillåtna. Det viktiga är att luftkvaliteten är god och att tillräcklig mängd frisk luft kan komma in i stallet. Dagsljusinsläpp behöver inte bara ske via fönster. För att ett stall med fönster eller ljusinsläpp placerade längs väggarna ska anses medge mycket dagsljusinsläpp är ett riktvärde att ytan för dagsljusinsläpp motsvarar cirka 5 procent av golvytan. Sker ljusinsläpp via taket kan även en lägre procentandel ge en jämn och bra spridning av dagsljus i byggnaden.

889/08 art 10.1

Det är tillåtet att som komplement till dagsljus ha artificiellt ljus till sina fjäderfän. Alla fjäderfän ska dock ha en sammanhängande dygnsvila på minst åtta timmar då lamporna är släckta.

889/09 art 12.4

Om fjäderfäplockning eller kannibalism utbrister i flocken får du dämpa belysningen eller sätta in färgade lampor för att hejda utbrottet. Notera åtgärden i din stalljournal. Det är vid denna typ av tillfällen också tillåtet att tillfälligt stänga ute dagsljuset.

7.1.2. Detaljerade krav på byggnader för ekologiska fjäderfä

Minst en tredjedel av golvytan i djurutrymmet ska ha helt golv. Det betyder att golvet inte kan bestå av spalt eller nät. Golvet ska ha en ströbädd. Du kan använda olika typer av strömaterial, till exempel spån, halm, torv eller sand.

889/08 art 12.3 a

För värphöns ska en tillräckligt stor del av golvytan i djurutrymmet släppa igenom gödsel. Det kallas för att golvet är dränerande. Gödseln ska kunna samlas upp under det dränerande golvet. Det kan ske med skrapor, gödselband eller liknande. I äldre byggnader är det tillåtet med permanent gödsellagring (gödselbinge), men inte vid nyproduktion. Har du flervåningssystem får inte gödsel falla ner från ett plan till ett annat.

889/08 art 12.3 b

sv djurskydd

Du ska erbjuda värphöns och pärlhöns sittpinnar. Värphöns ska ha 18 cm sittpinnar per höna. Pärlhöns ska ha 20 cm sittpinne per höna. Har du fler än 350 värphöns får du inte sätta sittpinnar över ströbädden, eftersom den då blir onödigt smutsig.

889/08 art 12.3 c
och 889/09 bilaga
III, sv djurskydd

Byggnaden ska vara utformad så att alla fjäderfäna lätt kan gå ut till rastgården. In- och utgångshålen bör vara placerade i marknivå och ska vara av lämplig storlek. Jordbruksverket bedömer att hålen är av lämplig storlek om fjäderfäna lätt kan gå in och ut med den kroppshållning de vanligen har när de går. Både djurskyddslagstiftningen och det ekologiska regelverket reglerar utgångshålens storlek. Utgångshålens storlek för värphöns ska enligt djurskyddslagstiftningen vara minst 35 cm höga och 40 cm breda. Totalt ska det vara en bredd på två meter per 1000 höns i byggnaden. Hålen ska vara placerade i byggnadens yttervägg. Utgångshålens sammanlagda längd enligt det ekologiska regelverket ska vara minst fyra meter per 100 kvadratmeter av byggnadsytan i djurutrymmet. Det finns inga specialregler för stallar med flervåningssystem, men Jordbruksverket rekommenderar att du har mer än fyra meter per 100 kvadratmeter av golvytan i djurutrymmet om du har ett flervåningssystem. Vidare bedömer Jordbruksverket att om du har en veranda eller motsvarande utslussningsanordning utanför byggnaden kan du beräkna utgångshålens längd enligt det ekologiska regelverket längs med den yttre verandaväggen.

889/08 art 12.3 g
och d

Sv djurskydd

889/08 art 12.3 d

Varje byggnad får som mest innehålla följande antal fjäderfä:

889/09 art 12.3 e

- 4800 kycklingar
- 3000 värphöns
- 5200 pärlhöns
- 4000 honor eller 3200 hanar av myskänder eller ankor
- 2500 gäss eller kalkoner

För livkyckling saknas begränsning i flockstorlek. Jordbruksverket bedömer att det är tillåtet att ha mer än en byggnad under samma tak. Det ska dock finnas en tydlig och för djuren väl synlig avgränsning mellan grupperna. Antalet fjäderfä under samma tak får inte vara fler än att kraven för rastgårdarnas storlek, tomhållningstid och begränsningar i gödselbelastning och slitage på marken lätt kan följas.

Byggnader för matfågelproduktion får maximalt vara 1600 kvadratmeter stora per produktionsenhet (se definition).

889/09 art 12.3 f

Det ska finnas ett rede per sju värphöns. Har du gemensamt rede gäller att det ska finnas 120cm² per höna. Djurskyddslagstiftningen reglerar också redenas storlek, så läs på innan du bygger! Djurskyddslagstiftningen reglerar redenas storlek för kalkoner och för simfåglar, vilket det ekologiska regelverket inte gör.

889/09 bil III:2

Djurtätheten för ekologiska fjäderfän finns i förordning 889/2008. I Djurskyddsmyndighetens föreskrifter och allmänna råd (DFS 2007:5) om djurhållning inom lantbruket m.m. regleras också djurtätheten för fjäderfä. Djurtätheten uttrycks olika i de båda lagstiftningarna. I den ekologiska lagstiftningen används det odefinierade begreppet *nettoutrymme* för djuren. Djurtätheten i djurskyddslagstiftningen för värphöns är angiven i *tillgänglig area*. Tillgänglig area är utrymmen som är minst 30 cm breda och har 45 cm fri höjd och som är ständigt tillgängligt för hönsen. Redesytan räknas bort. Jordbruksverket anser att nettoutrymmet kan betraktas som synonymt med tillgänglig area. I tabellen nedan är djurtätheten presenterad utifrån det regelverk som är striktast.

889/09 art 10.4 och bilaga III

I djurskyddsreglerna finns fler mått du måste följa, till exempel hur mycket utrymme fjäderfäna ska ha vid foderträgen och hur många vattenkoppar stallet behöver. Utgå från djurskyddsreglerna när du planerar din fjäderfäbyggnad och läs därefter om det ekologiska regelverket har striktare krav.

Utrymmeskraven är minimivåer. De ska bidra till att djurens bekvämlighet, välbefinnande och artspecifika behov tillgodoses. Funktionskraven ska tillgodoses, som att fjäderfäna ska kunna stå naturligt, lätt kunna lägga sig ner, vända sig, utföra kroppsvårdande beteenden, inta alla naturliga ställningar, flaxa med vingarna och göra alla naturliga rörelser.

889/08 art 10.3 och 10.4

Tabell 1: Utrymmeskrav inomhus för ekologiska fjäderfän. En mobil byggnad är flyttbar. Hänsyn har tagits till svenska djurskyddskrav. För värphöns i flervåningssystem räknas utrymmeskraven på 6 värphöns per sex kvadratmeter för all tillgänglig yta i djurutrymmet. För andra kategorier fjäderfä, exempelvis unghöns och avelsfjäderfä, saknas regler för ekologisk uppfödning medan det finns svenska djurskyddskrav.

Fjäderfäkategori	Utrymme i djur/m ² resp kg/m ² inomhus
Värphöns	6
Slaktkyckling i fast byggnad ¹	10 med högst 20 kg levande vikt/m ²
Slaktkyckling i mobil byggnad ¹	16 med högst 20 kg levande vikt/m ²
Slaktankor i fast byggnad	10 med högst 20 kg levande vikt/m ²
Slaktankor i mobil byggnad	16 med högst 20 kg levande vikt/m ²
Slaktgäss i fast byggnad	10 med högst 18 kg levande vikt/m ²
Slaktgäss i mobil byggnad	16 med högst 18 kg levande vikt/m ²
Slaktkalkoner i fast byggnad	10 med högst 21 kg levande vikt/m ²
Slaktkalkoner i mobil byggnad	16 med högst 21 kg levande vikt/m ²

889/08 bilaga III
sv djurskydd

1. Beläggning upp till 21 kg slaktkyckling/m² är tillåten hos slaktkycklinguppfödare som fått tillräckligt hög poäng i näringens omsorgsprogram.
2. Det ekologiska regelverket begränsar till 21 kg/m² i fasta byggnader och 30 kg levande vikt/m² i mobila byggnader. Svensk djurskyddslagstiftning är striktare än EU-regelverket. Beläggningen för ankor och gäss är angiven för djur som har tillgång till utevistelse. Hålls djuren inomhus under vintern gäller lägre beläggning.

För stallösningar där fjäderfäna dagtid har ständig tillgång till en uteveranda bedömer Jordbruksverket att det är tillåtet att räkna verandans utrymme som inomhusutrymme. Du får dock aldrig ha fler djur än vad djurskyddslagstiftningen tillåter beroende på de utrymmen du har inomhus. Du ska kunna visa för kontrollorganet att djuren året runt alltid kan gå ut på verandan.

7.1.3. Utevistelse för ekologiska fjäderfän

En princip är att ekologiska djur ska ha möjlighet till regelbunden motion och vid behov tillgång till utevistelse och bete. Syftet är att stimulera deras naturliga försvar mot sjukdomar. Som grundregel ska ekologiska fjäderfän därför ha permanent tillgång till utevistelse och under vegetationsperioden bete. Friska fjäderfän ska därför kunna gå ut när markbeskaffenhet och väder tillåter det. Har Jordbruksverket beslutat att man inte får ha fjäderfä ute, exempelvis på grund av en smittsam fjäderfäsjukdom, gäller detta naturligtvis även ekologiska fjäderfän. Om fjäderfän hålls inne på grund av Jordbruksverkets restriktioner ska de ha ständig tillgång till grovfoder.

Fjäderfä ska ha tillgång till utevistelse under minst en tredjedel av sitt liv.

Du måste anpassa antalet fjäderfä du har så att inte marken överbetas, förstörs eller det blir erosion eller föroreningar till följd av fjäderfäna eller deras gödsel. I kapitlet djurtäthet och stallgödsel kan du läsa mer om detta.

Rastgårdar för fjäderfä ska huvudsakligen vara täckta med växtlighet. Försök därför att välja växter som gör det möjligt att hålla mer än hälften av rastgårdsytan bevuxen under den period som fjäderfäna hålls på bete.

Rastgårdarna ska vara utan fjäderfän under två månader mellan varje omgång med fjäderfä. Det finns inte något krav på att den som har kontinuerlig uppfödning och låter sina fjäderfän gå ute fritt utan rastgård ska hålla fjäderfäna borta från någon del av marken. Har du kontinuerlig uppfödning bör du ändå försöka växla mellan rastgårdsfällorna så att du kan hålla parasittrycket nere och för att låta växtligheten återhämta sig.

En rastgård får vara delvis övertäckt. I Sverige accepteras att rastgården är övertäckt till maximalt tre fjärdedelar. Har du en delvis övertäckt rastgård bör du ordna så att inte dagsljusinsläppet in till själva byggnaden hindras.

Rastgårdarna ska vara försedda med skydd. Skydden kan bestå både av byggnadskonstruktioner och av buskar och träd. Det ska också vara lätt för fjäderfäna att komma åt foder och vatten, även när de är ute i rastgården. Det betyder inte att du måste ha foder- och vattentråg utomhus. Av smittskyddsskäl är det olämpligt att utfodra utomhus. Genom att ha rastgårdar som inte sträcker sig för långt från huset är det lätt för fjäderfäna att komma åt sitt foder och vatten, även om det serveras inomhus.

Det finns begränsningar i hur många fjäderfän du får ha per kvadratmeter rastgårdsyta. Ytorna behöver inte vara ständigt tillgängliga. Meningen är att du ska byta fällor. Har du 3000 värphönsplatser ska du ha 12 000 kvadratmeter rastgårdsyta runt huset, även om du bara utnyttjar 6000 kvadratmeter åt gången. I tabell 2 ser du vilka utrymmeskrav som gäller. De gäller så länge inte gränsvärdena för växtnäring per hektar överskrids. Läs mer om detta i avsnittet om stallgödsel.

834/07 art 5e och l

834/07 art 14.1b iii

889/08 art 14.7

889/08 art 14.5

834/07 art 14.1 b iv

889/09 art 14.6

889/08 art 23.5

SJV:s beslut om ekologisk fjäderfäproduktion

889/08 art 14.1

889/08 art 14.6

889/08 art 10.4 och bil III

Tabell 2: Utrymmeskrav på rastgård för ekologiska fjäderfän. Du får aldrig ha fler fjäderfän på marken än att du klarar kraven på stallgödselbelastning.

Fjäderfäkategori	Utrymme utomhus (m ² område tillgängligt i rotation/djur)
Värphöns	4
Slaktkyckling och pärlhöns i fasta byggnader	4
Ankor i fasta byggnader	4,5
Kalkoner i fasta byggnader	10
Gäss i fasta byggnader	15
Slaktfjäderfä i mobil byggnad	2,5

889/08 bil III

Simfåglar ska ha tillgång till vatten så att deras artspecifika behov tillgodoses. Med det menas att de ska ha vatten de kan vistas i, så att de kan simma, bada, doppa maten i vattnet mm. Vattnet ska bestå av ett vattendrag, en damm, en sjö eller en bassäng. Fåglarna ska alltid ha tillgång till vattnet. Om det på grund av väder eller hygieniska förhållandena är olämpligt eller omöjligt (på grund av is) att fåglarna använder vattnet behöver du däremot inte ge dem tillträde dit.

889/08 art 12.2

7.1.4. Tillåtna slaktåldrar och raser

Ekologiska uppfödningmetoder syftar till att förhindra att slaktfjäderfä föds upp för snabbt. Därför finns det regler som ska motverka intensiva uppfödningmetoder. Som uppfödare får du välja mellan att föda upp fjäderfä av en långsamt växande fjäderfäras eller linje, eller så måste du föda upp fågeln ett visst antal dagar.

889/08 art 12.5

Jordbruksverket ska besluta vad som räknas som långsamt växande raser. Beslutet är ännu inte fattat. Använder du lantraser eller rasfjäderfä i din produktion kan du dock utgå från att du har långsamväxande raser. Du får köpa in kycklingar eller motsvarande av lantraser eller rasfjäderfä även om de inte kommer från en konventionell gård. Det du då måste tänka på är att de djur du köper måste vara yngre än tre dygn.

889/08 art 12.5

Köper du vanliga hybrider gäller följande lägsta slaktåldrar:

81 dagar för kycklingar

49 dagar för pekingankor

70 dagar för honor av myskänder

84 dagar för hanar av myskänder

92 dagar för mulardänder

94 dagar för pärlhöns

140 dagar för hannar av kalkon och stekgäss

100 dagar för honor av kalkon

7.1.5. Identifiering av djur

Ekologiska djur ska identifieras på ett bestående sätt. För fjäderfä räcker det med en märkning ”per parti”. Har du omgångsuppfödning räcker det därför med den ordinarie journalföringen för att klara märkningskravet. Tänk på att i den mån enskilda fjäderfän behandlats med veterinärmedicinska läkemedel, kan du behöva märka dessa individer, så att du håller reda på karenstider och kan särskilja dessa fjäderfä från obehandlade fjäderfä. Fåglar får identitetsmärkas med fotring eller med vingmärken.

889/08 art 75

sv djurskydd

7.1.6. Journalföring

Du ska föra journal över din fjäderfåhållning. Journalen syftar till att ge en fullständig beskrivning av hur du sköter din besättning. Som minst ska det gå att utläsa nedanstående uppgifter ur journalen:

889/08 art 76

När du *sätter in djur* noterar du: varifrån djuren kommer och när de sattes in i besättningen, om djuren genomgått en omställningstid och i så fall datumen för den, eventuella identitetsmärken och uppgifter om tidigare veterinärbehandling.

När djur *lämnar anläggningen* noterar du: ålder, antal, slaktvikt om djuren gått till slakt, eventuella identitetsmärken samt slutdestination för fjäderfåna. Om du sparar slaktavräkningarna finns många av dessa uppgifter i dem och då behöver du inte skriva ned dem i journalen.

När djur *dör eller avlivas* noterar du detta och anledningen till förlusten.

Du ska när det gäller journalföring av *foder och utfodring* ange vilken typ av foder du ger (inklusive eventuella tillsatser) och andel av olika råvaror i foderstaten. Redogör för vilka tidsperioder dina fjäderfä vistas utomhus. Skriv när du växlar mellan rastgårdarna. Har du flyttbara hus kan du notera om du flyttar husen till ett nytt område.

När det gäller förebyggande av sjukdomar med läkemedel (t.ex. vaccinering) och behandling av sjukdomar noterar du vilken dag behandling skett, vilken typ av produkt (ex homeopatika, avmaskningsmedel mm) djuren fått, hur läkemedlet har givits (via foder, vatten, injektion osv.) och i vilken dos läkemedlet har givits. När det gäller behandling av sjuka fjäderfä ska du notera uppgifter om diagnos. I journalföringen över sjuka fjäderfä ska det gå att utläsa vad veterinären har ordinerat när det gäller veterinärvård. Karenstiden du måste följa innan du kan sälja ägg eller kött som ekologiskt ska gå att utläsa. Notera verksamma farmakologiska ämnen i läkemedlet. Jordbruksverket bedömer att du uppfyller kraven om du sparar praktikjournalen eller förrättningsunderlaget från veterinären.

7.1.7. Parallellproduktion med ekologiska och konventionella fjäderfä av samma art är inte tillåten

Grundregeln är att ekologiska djur ska hållas åtskilda från icke ekologiska djur. Inom samma jordbruksföretag får du inte ha både ekologisk och konventionell produktion med fjäderfä av samma art. Du får inte ha ekologiska värphöns och konventionella slaktkycklingar eller värphöns. Däremot får du ha ekologiska höns och icke ekologiska djur av en annan art, till

834/07 art 11 +
14.1 b v

889/08 art 17.1

exempel kalkoner. Om du bedriver konventionell djurhållning med djur av en annan art ska det ske helt åtskilt från din ekologiska produktion. Du måste använda andra produktionsenheter (se definition) för de konventionella djuren än dem som används för dina ekologiska fjäderfän. De konventionella djuren ska till exempel hållas i byggnader och på marker som är helt åtskilda från de byggnader och marker du har till de ekologiska djuren. Du måste också hantera ekologiskt foder i andra anläggningar och i andra lager än konventionellt foder för att säkerställa att sammanblandning inte kan ske. Delar du maskiner, grovfodervagnar etc. med en konventionell lantbrukare kan åtskillnad i tid accepteras.

834/07 art 11

Det är tillåtet med ekologiska och konventionella fjäderfä av samma art inom samma företag om det sker för forsknings- eller utbildningsändamål. Det ska då vara formell utbildning, exempelvis på naturbruksgymnasier. Sådan parallellproduktion är förbunden med krav, som inte tas upp här.

889/08 art 40.2

SJVs beslut om ekologisk fjäderfäproduktion

889/08 art 66.3 + 79

Om samma aktör (se definition) är verksam både i ekologiska och i konventionella fjäderfäföretag som har samma art och det sker i samma trakt, ska kontroll ske även av de produktionsenheterna som används i de konventionella företagen. *I samma trakt* betyder inom ett naturligt avgränsat område. Utöver den finansiella åtskillnad som råder mellan olika företag bedömer Jordbruksverket att företagen i övrigt bör vara åtskilda på ett sätt som motsvarar vad som normalt kan råda mellan grannar med olika produktionsinriktning. Exempelvis maskinsamverkan är därför tillåtet.

889/08 art 17.2

Under en begränsad tid varje år får icke ekologiska djur beta på den mark du håller dina ekologiska fjäderfän. En förutsättning för det är att dina ekologiska fjäderfän inte befinner sig på betesmarken samtidigt som de icke ekologiska djuren. De icke ekologiska djuren ska också komma från ett miljövänligt jordbruk. De jordbruk som räknas hit är de som beviljats miljöersättning i Landsbygdsprogram för Sverige åren 2007-2013.

7.1.8. Operativa ingrepp

834/07 art 14.1 b viii

En grundregel är att allt som kan orsaka ekologiska djur lidande ska minimeras under djurens hela liv. Lidandet ska minimeras även vid slakt.

889/08 art 18.1

För att minska lidande i samband med operativa ingrepp ska fågeln vara bedövad eller sövd. Ingreppet ska utföras av en person som är kvalificerad för uppgiften. För de fall där du kan påverka tillfället när ingreppet ska utföras, ska det göras vid den ålder då det är mest lämpligt.

sv djurskydd

Svensk djurskyddslagstiftning tillåter att man tar bort den yttersta delen av den inre tån på tunga kötttrastappar som ska gå i avel. Ingreppet måste ske inom 24 timmar från kläckning. Någon diskussion om det är tillåtet inom ekologisk produktion har ännu inte förts.

sv djurskydd

Det är inte tillåtet att näbbtrimma eller kastrera fjäderfä i Sverige.

7.1.9. Transporter, lastning och lossning

834/07 art 14.1 b vii

En grundregel är att tiden för transporter av ekologiska djur ska hållas så kort som möjligt. Det ekologiska regelverket saknar detaljkrav för transporter. Djurskyddslagstiftningen är därför lägsta nivå. Det är inte tillåtet att lasta eller lossa djur med hjälp av elektrisk stimulans som tvingar djuren på eller av transporten. Det är förbjudet att använda lugnande medel

889/08 art 18.4

av veterinärmedicinska preparat före eller under transporten.

7.1.10. Övergångsregel för gamla byggnader

Jordbruksverket har beslutat att vissa djurhållare med ekologiska fjäderfän kan utnyttja några övergångsregler. Möjligheten gäller de djurhållare vars byggnader för fjäderfäproduktion var uppförda före den 24 augusti 1999. Dessa byggnader ska uppfylla de krav för ekologisk produktion som fanns före detta datum. Då det vid den tiden inte fanns vare sig EU-regler eller svenska regler för ekologisk animalieproduktion ska byggnaderna ha uppfyllt KRAV: s eller Demeters regelverk.

Undantagen gäller:

- Krav på annat vatten än dricksvatten till simfåglar.
- Antal fjäderfä per byggnad.
- Andel fast golv med strö respektive andelen dränerande golv. Svenska djurskyddskrav gäller dock alltid.
- Krav på sittpinne längd per höna eller pärlhöna. Djurskyddslagstiftningen kräver 15 cm sittpinne per värphöna.
- Utgångshålens storlek.
- Totala användbara ytan i byggnader för produktion av fjäderfäkött.
- Tillgång till bevuxna rastgårdar en tredjedel av livet.
- De beläggningskrav inomhus och på rastgård som annars gäller för ekologiska fjäderfä. Djurskyddslagstiftningen ska dock följas.

Den som omfattas av undantagen ska inför sitt kontrollorgan presentera en plan som visar hur djurhållningen senast den 31 december 2010 ska ha anpassats till reglerna. Företagare som inte kan rätta sig efter reglerna senast den 31 december 2010, kan ansöka om dispens hos Jordbruksverket för att fortsätta nyttja övergångsreglerna. Dispens kan beviljas som längst till och med den 31 december 2013. Kontrollbesök ska ske minst två gånger varje år hos de företag som får dispens.

7.1.11. Kunskapskrav

Du som har fjäderfä i ekologisk produktion ska ha nödvändiga bas- och yrkeskunskaper när det gäller djurskydd och djurhälsa.

Till exempel kan kunskapskravet innebära relevant yrkeskunskap som motsvarar grundutbildning vid lantbruksskola, naturbruksgymnasium eller KY-utbildning, eller mer än ett års arbetslivserfarenhet av fjäderfäproduktion med den art du har i din produktion. Personer som har mindre än ett års arbetslivserfarenhet, men som har deltagit i relevanta kompetensutvecklingsåtgärder eller arbetar i nära samarbete med en erfaren kollega kan också anses uppfylla kraven.

889/08 art 95.2

SJV:s beslut om ekologisk fjäderfäproduktion

834/07 art 14.1 b i

8. Foder och utfodring

Grundprincipen är att ekologiska djur ska ges ett ekologiskt foder. Det betyder att fodret ska bestå av råvaror från ekologiskt jordbruk och att de ämnen som inte kommer från jordbruket ska vara naturliga. En grundregel är att du ska utfodra dina fjäderfän med ett foder som producerats på din gård, eller på ekologiska gårdar i samma område. För fjäderfä saknas det tvingande detaljregler för hur stor andel av fodret som ska vara egen- eller närproducerat. Eftersom detaljkrav på självförsörjning saknas och grundregeln begränsas till att man ska använda egenproducerat foder *i första hand*, kan fjäderfä företagare därför vid behov köpa in allt foder till sina djur. Som riktvärde bör du dock försöka ordna så att du eller gårdar du samarbetar med kan odla hälften av det foder dina djur behöver.

En annan grundregel är att fodret du ger ska förse fjäderfäna med den näring de behöver under deras olika utvecklingsstadier.

Fjäderfä ska ha tillgång till bete eller grovfoder varje dag. Grovfodret kan vara färskt eller torkat. Grovfodret kan till exempel utgöras av hö, hösilage, ensilage eller rotfrukter. Bröd är inte grovfoder.

Du får bara använda de foderråvaror som finns i bilaga 1.

8.1.1. Foder från mark under omställning

Du får ge fjäderfäna en viss andel foder från jordbruk som är under omställning. Det är olika regler beroende på om foderråvaran skördats under det första eller det andra året efter det att omställning inleddes. Reglerna är också olika beroende på om du odlar fodret på den egna gården eller köpt in foder.

För foderråvaror som skördats under det första året marken befinner sig under omställning gäller:

- Fodret ska bestå av bete, fleråriga foderväxter (vall) eller proteingrödor. Som proteingrödor kan räknas de grödor som ingår i stödet för proteingrödor. Det innebär ärter (ej konservärter), åkerbönor (här likställt med bond- och hästbönor) och sötlupiner som får ge högst 5 procent bittra frön. Du får ha blandningar av ovanstående grödor och spannmål om utsädet vikt består av mer än 50 procent proteingrödor. Till skillnad från stödet kan grödorna skördas grönt som helsädesgröda när de ska användas som foder.
- Marken ska tillhöra ditt jordbruksföretag. Det betyder att du ska äga, arrendera eller ha stödrätter för marken.
- Marken ska inte under de senaste fem åren ha odlats ekologiskt i ditt jordbruksföretag. Denna regel är till för att mark inte ska tas in och ut ur certifieringen för att då och då brukas med konventionella metoder.
- Du får använda högst 20 procent av denna typ av foder.

Foderråvaror som skördats efter att minst 12 månader av omställningstiden

834/07 art 5 k

834/07 art 14.1 d i

834/07 art 14.1 d ii

834/07 art 14.1 d iii, 889/08 art 20.3

889/08 art 22

834/07 art 14.1 d ii

889/08 art 21.2

710/09 art 1.4

889/08 art 21.1

har gått kallas omställningsfoder (se definition). För detta gäller följande:

- Du får använda 100 procent omställningsfoder från din egen mark (eller arrenderad) till dina egna fjäderfän. Hela foderstaten kan alltså bestå av egenproducerat omställningsfoder.
- Om du köper in omställningsfoder får du använda högst 30 procent.

Om du använder både 20 procent eget foder från första omställningsåret och köper in omställningsfoder, får dessa två foderslag tillsammans utgöra högst 30 procent av den totala foderförbrukningen under året.

Du räknar procentsatserna utifrån torrsubstans och på årsbasis och bara på vegetabiliska foderråvaror.

Även om mark retroaktivt kan godkännas som under omställning, kan inte foder som redan är skördat från sådan mark godkännas som omställningsfoder eller ekologiskt foder i efterhand.

8.1.2. Användning av icke-ekologiskt foder av jordbruksursprung

Du ska försöka ge dina fjäderfän ett helt ekologiskt foder. Går det inte att köpa vissa råvaror i ekologisk form, får du ge en andel icke ekologiska råvaror av vegetabiliskt eller animaliskt ursprung till fjäderfäna:

- Mellan den 1 januari 2010 och den 31 december 2011 får du ge högst fem procent icke ekologiskt foder till ekologiska fjäderfä.
- Från den 1 januari 2012 ska fjäderfäna utfodras med ett helt ekologiskt foder.

I avsnitt 8.1.3 kan du läsa om vilka konventionella råvaror som får användas. Räkna procentsatserna per tolv månadersperiod och på fodrets torrsubstansinnehåll. Räkna bara råvaror av jordbruksursprung. Produkter från till exempel fiske behöver inte räknas. Under en enskild dag kan du fram till den 31 december 2011 ge fjäderfäna upp till 25 procent icke ekologiskt foder.

Dokumentera ditt behov av icke ekologiska foderråvaror. Du ska kunna visa ditt kontrollorgan att du inte haft möjlighet att ge fjäderfäna ett helt ekologiskt foder. Det kan till exempel vara så att vissa ekologiska råvaror inte funnits tillgängliga på marknaden.

Du får kombinera ekologiskt foder med foder från mark under omställning och med konventionellt foder. På torrsubstansbasis kan det årliga foderbehovet exempelvis innehålla:

- * 5 procent konventionellt foder
- * 20 procent vall- eller proteinfoder från egen mark under första årets omställning
- * 10 procent inköpt omställningsfoder
- * 65 procent ekologisk foder.

Kom ihåg att du måste hålla isär ekologiskt foder från omställningsfoder och konventionellt foder fram till dess att du ger fodret till fjäderfäna.

1254/08 art 1.2

889/08 art 21.1

889/08 art 21.2

889/08 art 21.3

834/07 art 22.2 b

889/08 art 43

8.1.3. Tillåtna råvaror och tillsatser

En grundläggande princip är att genetiskt modifierade organismer, GMO, inte får användas i ekologisk produktion. Principen omfattar även produkter som framställts av eller med hjälp av GMO, bortsett från läkemedel. Du kan därför inte använda GMO eller produkter som framställts av eller med GMO i foder till ekologiska fjäderfän.

En grundregel är att icke-ekologiska foderråvaror, fodertillsatser, vissa produkter avsedda för djurfoder och processtekniska hjälpmedel bara får användas om de är godkända för ekologisk produktion. En annan grundregel är att tillväxtfrämjande medel och syntetiska aminosyror inte tillåts.

De icke ekologiska foderråvaror av vegetabiliskt och animaliskt ursprung som får användas finns i bilaga 1. I bilagan finns också en förteckning över vilka ekologiska foderråvaror av animaliskt ursprung och råvaror av mineraliskt ursprung som får användas. I bilaga 2 ser du vilka fodertillsatser som är tillåtna i ekologiska foder och de villkor som gäller för deras användning.

8.1.4. Hantering, transport och lagring av ekologiskt foder

Stycket behandlar inte tillverkning av ekologiskt foder.

Det är inte tillåtet att behandla ekologiskt foder med joniserande strålning.

När du tar emot ekologiskt foder från en lantbrukare du inte brukar samarbeta med, eller från en specialiserad fodertillverkare, ska du kontrollera att fodret har transporterats så att det inte kan bytas ut mot icke ekologiskt foder utan att det märks (exempelvis genom att en försegling har brutits). Fodret ska vara försett med en märkning som innehåller:

- säljarens namn och adress
- en beskrivning av foderblandningen, försedd med en hänvisning till ekologisk produktion.
- namn och kodnummer eller bara kodnummer på det kontrollorgan som fodersäljaren är ansluten till.
- eventuell identifikationsmärkning för själva foderpartiet.

För foder i bulk ska motsvarande uppgifter finnas på ett följedokument.

Transporteras fodret direkt mellan två certifierade ekologiska aktörer behöver inte transporten ske i förseglade behållare eller fordon, inte heller om punkterna ovan följs. Du och den du köper fodret av ska spara dokumentation över leveranserna, så att kontrollorganet kan följa upp dessa.

Ekologiskt foder, foder från mark under omställning och konventionellt foder ska hållas effektivt fysiskt åtskilda vid transport.

Om ett fordon eller en behållare har innehållit icke ekologiskt foder ska behållaren rengöras med en effektiv metod före transport av ekologiska produkter. Rengöringen ska dokumenteras.

834/07 art 4 a iii

834/07 art 14.1 d iv

834/07 art 14.1 d v

889/08 art 22.1 och 2

834/07 art 10

889/08 art 31, 32 + 33

889/08 art 31.2

889/08 art 32a

889/08 art 32 b

889/08 art 35.1

Du måste lagra ekologiskt foder och ekologiska foderråvaror åtskilt i tid eller rum från icke ekologiska foder eller foderråvaror.

889/08 art 47 c

8.1.5. Om foderbrist uppstår på grund av katastrofer

Jordbruksverket får besluta att ekologiska djurhållare i en viss region och under en viss tid får ge en viss mängd konventionellt foder till sina djur. Detta kan ske om produktion av foder går förlorad eller om det införs restriktioner som gör att man inte kan ta tillvara foder. Foderbristen ska vara orsakad av katastrofer, såsom exceptionella väderförhållanden, utbrott av smittsamma sjukdomar, förorening med giftiga ämnen eller bränder.

9. Avel och fortplantning

Grundprincipen är att ekologiska djurhållare ska välja lämpliga raser, så att valet av ras ökar möjligheten att få friska djur. Grundregeln är därför att du bara ska avla på djur av en ras som är lämplig för ekologisk produktion.

En annan grundregel är att fortplantning av ekologiska djur ska ske med naturliga metoder. Det är dock tillåtet att använda artificiell insemination. Det är däremot inte tillåtet med embryotransfer eller kloning.

Du får inte använda hormoner eller liknande ämnen för att kontrollera fortplantning. Det är bara av veterinärmedicinska skäl man får behandla enstaka djur med denna typ av preparat.

Det finns inga regler som rör ruvning eller kläckeriverksamhet inom ekologisk produktion.

834/07 art 5 e

834/07 art 14.1 c iv

834/07 art 14.1 c i

834/07 art 14.1 c
iii

834/07 art 14.1 c ii

889/08 art 23.2

10. Djurhälsa och veterinär behandling

Grundprincipen är att ekologiska djurs hälsa bevaras genom att man stimulerar och stärker djurens naturliga immunförsvar, att man väljer lämpliga raser och att man håller djuren på ett lämpligt sätt. Djurens möjlighet till regelbunden motion, utevistelse och bete framhålls som en viktig del i möjligheten att bygga upp djurens naturliga försvar mot sjukdomar.

10.1.1. Att förebygga sjukdomar

Grundregeln är att du ska förebygga att sjukdomar uppstår. Enligt det ekologiska regelverket gör du det genom att:

- välja ett lämpligt djurmaterial (ras, stam eller linje)
- ha en lämplig djurhållningspraxis, inklusive skötselrutiner
- ge ett foder av hög kvalitet
- se till att djuren får motion
- hålla en lämplig djurtäthet
- ha goda och lämpliga utrymmen för dina djur där du kan hålla djuren under förhållanden med god hygien.

Som grundregel får man använda immunologiska läkemedel. Det betyder att du får vaccinera dina djur. Jordbruksverket bedömer att detta gäller vaccination mot sjukdomar som kan förekomma i ett område och att du får vaccinera även om den sjukdom du vaccinerar mot inte har påträffats i området under många år. Du får också behandla dina fjäderfän med preparat som normalt inte tillåts i ekologisk produktion om det sker inom ramen för ett av Jordbruksverket beslutat bekämpningsprogram i syfte att skydda djurs och människors hälsa. Jordbruksverket bedömer att detta även gäller förebyggande behandling, som vaccinering.

Du får inte använda kemiskt-syntetiskt framställda veterinärmedicinska läkemedel eller antibiotika i förebyggande syfte. Du får inte heller använda substanser som ska stimulera fågelns tillväxt, produktion eller fortplantning. Kemiskt-syntetiskt framställda veterinärmedicinska läkemedel betyder vanliga veterinärmedicinska läkemedel, det vill säga motsatsen till preparat som räknas till alternativmedicin.

Håll byggnader, boxar och den utrustning du använder i din fjäderfäproduktion rena! Genom att desinficera efter rengöring hindrar du att sjukdomsalstrande organismer sprids. Så ofta det är nödvändigt tar du bort gödsel, urin och foder som spillts ut eller inte ätits upp. Utgödsling och rengöring ska enligt djurskyddslagstiftningen ske dagligen, om inte djurhållningssystemet är uppbyggt för andra rutiner som ger god hygien.

Du bör tillämpa omgångsuppfödning. Mellan varje omgång fjäderfä du

834/07 art 5 e

834/07 art 5 l

834/07 art 14 e i

834/07 art 14.1 e
iii

834/07 art 14.1 e iv

889/08 art 23.1 och
2

889/08 art 23.4

889/08 art 23.5

föder upp eller har till värpning ska byggnaden tömmas, rengöras och desinficeras. Rastgårdar utomhus ska lämnas tomma mellan omgångarna, så att växtligheten kan växa upp igen. Även om det inte är ett krav inom det ekologiska regelverket är det en stark rekommendation att området närmast permanenta fjäderfäbyggnader är försett med en grus- eller sandbädd och att denna byts ut varje år.

889/08 art 23.4

Behöver du använda råttgift ska giftet användas i fällor. Behöver du bekämpa andra skadegörare får du använda produkterna i bilaga II i förordning 889/08. Det är i huvudsak växtskyddsmedel och i vägledningen över växtodling ser du vilka av dessa som får användas i Sverige.

834/07 art 14.1 e ii

10.1.2. Veterinärbehandling av ekologiska djur

889/08 art 24.2 och 3

Grundregeln är att om ett djur blir sjukt ska du omedelbart låta behandla djuret, så att det inte lider. Du ska använda preparat som har en vetenskapligt dokumenterad effekt för de djur och det sjukdomstillstånd djuret har och under de förhållanden som behandlingen är avsedd för. Det ekologiska regelverket förordar som grundregel att man använder fytoterapiprodukter, homeopatiska produkter och spårelement och produkterna i bilaga 2 hellre än vanliga veterinärmedicinska läkemedel. Tänk på att du bara får använda alternativa preparat om dessa är det lämpligaste alternativet.

834/07 art 9.1

Det förbud mot att använda produkter som består av GMO, eller som är framställda av eller med GMO gäller inte veterinärmedicinska läkemedel.

834/07 art 14.1 e iv

Det är tillåtet att genomföra behandlingar som krävs för att skydda människors och djurs hälsa och som krävs av annan lagstiftning. Dina fjäderfän förlorar inte sin ekologiska status om du måste behandla dem med anledning av exempelvis ett utbrott av en smittsam djursjukdom.

889/08 art 24.4

Det är tillåtet att bekämpa parasiter hos fjäderfäna. Parasitbekämpning får inte ske förebyggande utan bara när behov kan påvisas. Jordbruksverket bedömer att behovet kan påvisas genom att parasitprov visar att djuren är infekterade av parasiter och/eller behandling rekommenderas av veterinär. För yttre parasiter såsom det röda hönskvalstret kan behov påvisas genom att kvalstren fångas i wellpappfällor.

889/08 art 24.1

Vid behov ska sjuka eller skadade djur isoleras i lämpliga lokaler. Jordbruksverket rekommenderar att du har en eller flera boxar, som du kan använda som isoleringsboxar för sjuka eller skadade fjäderfän.

889/08 art 24.4

Det finns begränsningar i antal tillåtna behandlingar och i karenstid för ekologiska djur. Värphöns eller avelsfjäderfä som under ett års tid behandlats mer än tre gånger med vanliga veterinära läkemedel eller antibiotika ska genomgå en ny omställning. Ägg och kött från de behandlade djuren får inte säljas som ekologiskt. Slaktfjäderfä, vars produktiva livscykel är kortare än ett år, får maximalt behandlas en gång för att behålla sin ekologiska status. Behandlas de två gånger kan de inte säljas som ekologiska. Den produktiva livscykeln räknas från kläckning till slakt. Om du inom en period av 14 dagar måste behandla samma djur igen för samma sjukdom, kan de båda behandlingstillfällena räknas som en behandling. Djur som behandlas mer än vad som står ovan ska genomgå

889/08 art 24.4

de omställningstider du kan läsa om i avsnittet om omställning.	889/08 art 24.5
Begränsningen i antal behandlingar gäller inte vaccinationer, parasitbekämpning eller behandlingar inom obligatoriska bekämpningsprogram.	
Karenstiderna är dubbelt så långa för ekologiska djur som för konventionella. Du räknar från den sista dagen djuret får ett veterinärmedicinskt läkemedel. Saknar läkemedlet angiven karenstid gäller 48 timmars karens.	889/08 art 76 e
Dokumentera all behandling av sjuka djur och eventuella omställningstider så att du kan visa upp det för ditt kontrollorgan. Läs mer om detta under stycket som handlar om journalföring.	889/08 art 35.3
Du får lagra veterinärmedicinska läkemedel förutsatt att läkemedlen har ordinerats av en veterinär i samband med behandling. Förvara läkemedlen i ett övervakat (låst) medicinskåp eller kylskåp. Skriv in i stalljournalen att du har läkemedlet.	834/07 art 14.1 f 889/08 art 23.4
10.1.3. Rengöring och desinfektion	889/08 bilaga VII
När du ska rengöra och desinficera de byggnader och anläggningar du använder för din djurhållning får du bara använda följande preparat:	
Kalium- och natriumtvål	
Vatten och ånga	
Kalkmjölk	
Kalk	
Osläckt kalk	
Natriumhypoklorit (t.ex. flytande blekmedel)	
Kaustiksoda	
Kaustikt kali	
Väteperoxid	
Naturliga växtessenser	
Citronsyra, persyra, myrsyra, mjölksyra, oxalsyra och ättiksyra	
Alkohol	
Salpetersyra (mejeriutrustning)	
Fosforsyra (mejeriutrustning)	
Formaldehyd	
Produkter för rengöring och desinficering av spenar och mjölkningsanläggningar	889/08 art 35.2
Natriumkarbonat	
Du får inte lagra andra rengöringsprodukter eller desinfektionsmedel än de som är tillåtna för ekologisk produktion på enheter för ekologisk produktion.	

11. Djurtäthet och stallgödsel

Enligt det ekologiska regelverket får inte den totala djurtätheten du har göra att du överstiger gränsvärdet på 170 kg kväve per hektar och år. Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2004:62) om miljöhänsyn i jordbruket vad avser växtnäring säger att du som mest under en femårsperiod får sprida en gödselmängd som motsvarar 22 kg totalfosfor per hektar och år. Du räknar gödselgivan som ett genomsnitt under femårsperioden och på hela din spridningsareal. Den svenska begränsningen gör att du kanske inte kan ha så hög beläggning som det ekologiska regelverket tillåter. Det kan också vara så att totalfosforhalten överskrider 22 kilo per hektar och år även om du följer rekommendationen avseende djurantal, beroende på om ditt företag också hanterar annan gödsel.

Det finns gårdar som ännu inte måste följa regeln om 22 kg totalfosfor per hektar och år. Till och med den 1 januari 2012 får många djurhållande jordbruk sprida egen stallgödsel i enlighet med de regler som gällde före år 2006. Du kanske inte är en av dem, det beror på hur många djurenheter du har och om ditt företag omfattas av särskilda tillstånd för miljöfarlig verksamhet. Företag med fler än 10 djurenheter och som har anmälnings- eller tillståndspliktig verksamhet i enlighet med förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd måste klara gränsen på 22 kg totalfosfor per hektar och år. Ta därför reda på vad som gäller för ditt företag och använd tabellen nedan som en grov planeringshjälp. Från Jordbruksverket kan du beställa en skrift som heter Gödsel och miljö. I den finns alla bestämmelser du behöver känna till.

Tabell 3: Högsta antal fjäderfä per hektar på hela gårdens areal för att klara gödselkraven. Det som anges i kolumnen för antal fjäderfä enligt nationell lagstiftning är de värden man kan räkna på fram till och med den 1 januari 2013. Dessa värden gäller inte företag med fler än 10 djurenheter och som har anmälnings- eller tillståndspliktig verksamhet i enlighet med förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd. För dessa gäller gränsen på 22 kg totalfosfor per hektar och år utan undantag.

Kategori fjäderfä	Högst antal fjäderfä per hektar enl. 889/08-motsvarar max 170 kg N/ha/år	Högst antal djurplatser per hektar enl. övergångsbestämmelser t.o.m. 31/12 2012 i SJVFS 2004:62
Värphöns	230	100
Slaktkycklingar	580	470
Unghöns	-	250
Kalkoner, ankor och gäss	-	140

Har du inte tillräckligt med egen spridningsareal för den gödsel dina djur producerar, kan du samarbeta med andra ekologiska producenter. Du får

889/08 art 3.2 och

889/08 art 15.1

889/08 bil IV

sv miljöskydd

889/08 art 3.3

inte ha spridningsavtal med lantbrukare med enbart konventionell odling.

889/08 bil V

12. Bilaga 1. Foderråvaror enligt artikel 22.1, 22.2 och 22.3 och artiklarna 25k.1d och 25m.1

710/09 bilagan

889/08 bil V 1

12.1.1. Icke-ekologiska foderråvaror av vegetabiliskt ursprung

12.1.1.1. Spannmål, produkter och biprodukter:

Havre, havregryn, havrefodermjöl, havreskal och havrekli

Korn, kornprotein och kornfodermjöl

Risgroddsexpeller

Hirs

Råg och rågfodermjöl

Durra

Vete, vetefodermjöl, vetekli, veteglutenfoder, vetegluten och vetegroddar

Speltvete

Rågvete

Majs, majscli, majsfodermjöl, majsgröddsexpeller och majs gluten

Maltgroddar

Drav

12.1.1.2. Oljehaltiga frön eller frukter, produkter och biprodukter:

Rapsfrön, rapsexpeller och rapsskal

Sojaböner, rostade sojaböner, sojabönsexpeller och sojabönskal

Solrosfrön och solrosfröexpeller

Bomullsfrön och bomullsfröexpeller

Linfrön och linfröexpeller

Sesamfröexpeller

Palmkärnexpeller

Pumpfröexpeller

Oliver, olivpressmassa

Vegetabiliska oljor (från fysikalisk extraktion).

12.1.1.3. Frön från baljväxter, produkter och biprodukter:

Kikärter (frö, fodermjöl och kli)

Ervum ervilia (frö, fodermjöl och kli)

Plattvial *Lathyrus sativus* (frö som genomgått värmebehandling, fodermjöl och kli)

Ärter (frö, fodermjöl och kli)

Bondböna (frö, fodermjöl och kli)

Åkerböna (frö, fodermjöl och kli)

Vicker (frö, fodermjöl och kli)

Lupin (frö, fodermjöl och kli)

12.1.1.4. Stamknölar, rotfrukter och rötter, produkter och biprodukter:

Socketbetsmassa

Potatis

Rotknöl av sötpotatis

Potatispulpa (biprodukt från extraktion av potatisstärkelse)

Potatisstärkelse
Potatisprotein
Maniok

12.1.1.5. Andra frön och frukter, produkter och biprodukter:

Johannesbröd
Johannesbrödskidor och mjöl därav
Pumpa
Citruspressmassa
Äpplen, kvittenfrukter, päron, persikor, fikon, druvor och pressmassa från dessa frukter
Kastanjer
Valnötsexpeller
Hasselnötsexpeller
Kakaobönskal och kakaobönsexpeller
Ekollon

12.1.1.6. Vallfoder och grovfoder:

Lusern
Lusernmjöl
Klöver
Klövermjöl
Gräs (från foderväxter)
Gräsmjöl
Hö
Ensilage
Halm från spannmål
Rotfrukter till foder

12.1.1.7. Andra växter, produkter och biprodukter:

Melass
Algmjöl (erhålls genom torkning och krossning av alger, som tvättas för att minska jodhalten)
Pulver och extrakt från växter
Vegetabiliskt proteinextrakt (endast till ungdjur)
Kryddor
Örter

12.1.2. Foderråvaror av animaliskt ursprung

12.1.2.1. Mjolk- och mejeriprodukter:

Obehandlad mjölk
Mjölkpulver
Skummjolk, skummjolkspulver
Kärnmjolk, kärnmjolkspulver
Vassla, vasslepulver, vasslepulver med låg sockerhalt, vassleproteinpulver (extraherat genom fysikalisk behandling)
Kaseinpulver
Laktospulver
Ostmassa och filmjolk

12.1.2.2. Fisk och andra havsdjur, produkter och biprodukter:

På följande villkor: Att produkterna endast kommer från hållbart fiske och endast används för andra arter än växtätare

889/08 bil V 2

Fisk	710/09 bilagan
Fiskolja och torskleverolja, ej raffinerad	889/08 bil V 2
Autolysater från fisk, blötdjur eller kräftdjur	710/09 bilagan
Hydrolysater och proteolysater som erhållits genom enzymprocess, i löslig eller icke-löslig form, enbart för vattenbruksdjur och ungdjur	
Fiskmjöl	
Mjöl av kräftdjur	
<i>12.1.2.3. Ägg och äggprodukter</i>	
Ägg och äggprodukter för utfodring av fjäderfä, helst från den egna anläggningen	889/08 bil V 3
12.1.3. Foderråvaror av mineraliskt ursprung	
<i>12.1.3.1. Natrium:</i>	
havssalt, ej raffinerat	
bergssalt, obearbetat från gruva	
natriumsulfat	
natriumkarbonat	
natriumbikarbonat	
natriumklorid	
<i>12.1.3.2. Kalium:</i>	
kaliumklorid	
<i>12.1.3.3. Kalcium:</i>	
lithotamnion (kalkalg)	
och mägelskal av vattendjur (inbegripet ben av bläckfisk)	
kalciumkarbonat	
kalciumlaktat	
kalciumglukonat	
<i>12.1.3.4. Fosfor:</i>	
avfluorerat dikalciumfosfat	
avfluorerat monokalciumfosfat	
mononatriumfosfat	
kalciummagnesiumfosfat	
kalciumnatriumfosfat	
<i>12.1.3.5. Magnesium:</i>	
magnesiumoxid (vattenfri magnesia)	
magnesiumsulfat	
magnesiumklorid	
magnesiumkarbonat	
magnesiumfosfat	
<i>12.1.3.6. Svavel:</i>	
natriumsulfat	

13. Bilaga 2. Fodertillsatser och vissa ämnen som används i djurfoder enligt artiklarna 22.4 och 25m.2

889/08 bil VI

710/09 bilagan

889/08 bil VI 1

13.1.1. Fodertillsatser

De tillsatser som förtecknas måste ha godkänts enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1831/2003 (1) om fodertillsatser.

13.1.1.1. Näringstillsatser

a) *Vitaminer*

- Vitaminer som härstammar från råvaror som ingår naturligt i fodret.
- För icke-idisslare och vattenbruksdjur: syntetiska vitaminer som är identiska med naturliga vitaminer.
- För idisslare: syntetiska vitaminer A, D och E som är identiska med naturliga vitaminer, efter förhandsgodkännande från medlemsstaten, som grundas på bedömning av möjligheten för idisslare som föds upp ekologiskt att få i sig de livsnödvändiga mängderna av dessa vitaminer via sitt normala foder.

710/09 bilagan

b) *Spårelement*

E1 Järn: järn(II)karbonat

järn(II)sulfat, monohydrat och/eller heptahydrat
järn(III)oxid

E2 Jod: kalciumjodat, vattenfritt

kalciumjodat, hexahydrat
natriumjodid

E3 Kobolt: kobolt(II)sulfat, monohydrat och/eller heptahydrat
basiskt kobolt(II)karbonat, monohydrat

E4 Koppar: koppar(II)oxid

basiskt koppar(II)karbonat, monohydrat
koppar(II)sulfat, pentahydrat

E5 Mangan: mangan(II)karbonat

manganoxid och mangan(III)oxid
mangan(II)sulfat, mono- och/eller tetrahydrat

E6 Zink: zinkkarbonat

zinkoxid
zinksulfat, monohydrat och/eller heptahydrat

E7 Molybden: ammoniummolybdat, natriummolybdat

E8 Selen: natriumselenat
natriumselenit

13.1.1.2. *Zootekniska tillsatser*
Enzymer och mikroorganismer

13.1.1.3. *Tekniska tillsatser*

a) *Konserveringsmedel*

E 200 Sorbinsyra

E 236 Myrsyra (*)

E 260 Ättiksyra (*)

E 270 Mjölksyra (*)

E 280 Propionsyra (*)

E 330 Citronsyra

(*) För ensilage: Endast om väderförhållandena inte tillåter tillräcklig fermentering.

b) *Antioxidationsmedel*

E 306 Tokoferolrika extrakt av naturligt ursprung som används som en antioxidant

Naturliga Antioxidationsmedel (endast i foder för vattenbruk)

710/09 bilagan

889/08 bil VI 1

c) *Bindemedel och klumpförebyggande medel*

E 470 Kalciumstearat av naturligt ursprung

E 551b Silikagel

E 551c Kiselgur

E 558 Bentonit

E 559 Kaolinleror

E 560 Naturliga blandningar av stearit och klorit

E 561 Vermiculit

E 562 Sepiolit

E 599 Perlit

d) *Ensilerings tillsatser*

Enzymer, jäst och bakterier kan användas som ensilerings tillsatser.

Användningen av mjölksyra, myrsyra, propionsyra och ättiksyra vid produktionen av ensilage är endast tillåten om väderförhållandena inte tillåter tillräcklig fermentering.

889/08 bil VI 2

13.1.2. **Vissa ämnen som används i djurfoder**

De ämnen som förtecknas måste ha godkänts enligt rådets direktiv 82/471/EEG om vissa produkter som används i djurfoder (i)

Jäst: *Saccharomyces cerevisiae*

Saccharomyces carlsbergiensis

889/08 bil VI 3

13.1.3. **Ämnen för produktion av ensilage**

havssalt

grovt bergsalt

vassla

socker

sockerbetsmassa

mjöl av spannmål

melass

14. Bilaga 3, Lagstiftning

Vägledningen baseras på nedanstående EU-förordningar och nationella författningar och beslut om ekologisk produktion:

Rådets förordning (EG) nr 834/2007 av den 28 juni 2007 om ekologisk produktion och märkning av ekologiska produkter och om upphävande av förordning (EEG) nr 2092/91.

Kommissionens förordning (EG) nr 889/2008 av den 5 september 2008 om tillämpningsföreskrifter för rådets förordning (EG) nr 834/2007 om ekologisk produktion och märkning av ekologiska produkter med avseende på ekologisk produktion, märkning och kontroll.

Kommissionens förordning (EG) nr 1254/2008 av den 15 december 2008 om ändring av förordning (EG) nr 889/2008 om tillämpningsföreskrifter för rådets förordning (EG) nr 834/2007 om ekologisk produktion och märkning av ekologiska produkter med avseende på ekologisk produktion, märkning och kontroll.

Kommissionens förordning (EG) nr 710/2009 av den 5 augusti 2009 om ändring av förordning (EG) nr 889/2008 om tillämpningsföreskrifter för rådets förordning (EG) nr 834/2007 när det gäller fastställande av närmare bestämmelser för ekologisk produktion av vattenbruksdjur och alger.

Förordning (2009:27) om ekologisk produktion

Jordbruksverkets beslut om ekologisk fjäderfäproduktion av den 5 februari 2009

Jordbruksverkets beslut om anslutning till kontrollsystemet av den 5 februari 2009.

Du hittar länkar till EU-lagstiftningen och till Jordbruksverkets beslut på Jordbruksverkets webbplats.

15. Bilaga 4, Definitioner

Nedan hittar du främst de relevanta definitioner som finns i EU-förordningarna för certifierad ekologisk produktion. I de fall det i förordningarna hänvisas till andra regelverk för vissa begrepp, har definitionen skrivits som det står i dessa regelverk. Alla definitioner är ordagrant återgivna ur författningstexterna.

834/2007 art 2

Aktör: fysiska eller juridiska personer som ansvarar för att kraven i denna förordning uppfylls inom de ekologiska företagen.

834/2007 art 2

Animalieproduktion: produktion av tama eller tämjda landlevande djur (inklusive insekter).

834/2007 art 2

Behörig myndighet: den centrala myndighet i en medlemsstat som är behörig att anordna officiella kontroller av ekologisk produktion i överensstämmelse med bestämmelserna i denna förordning, eller annan myndighet som har tilldelats denna behörighet; den ska även, om så är lämpligt, innefatta motsvarande myndighet i ett tredje land.

834/2007 art 2

Ekologisk: härstammande från eller med anknytning till ekologisk produktion.

834/2007 art 2

Ekologisk produktion: användning av produktionsmetoder som överensstämmer med de regler som fastställs i denna förordning i samtliga produktions-, berednings- och distributionsled.

Foder: alla ämnen eller produkter, inbegripet tillsatser, och oberoende om de är bearbetade, delvis bearbetade eller obearbetade, som är avsedda för utfodring av djur.

(Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 178/2002 av den 28 januari 2002 om allmänna principer och krav för livsmedelslagstiftningen, om inrättande av Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet och om förfarande i frågor som gäller livsmedelssäkerhet)

Fodertillsatser: ämnen, mikroorganismer eller preparat, utom foderråvaror och förblandningar, som avsiktligt tillsätts foder eller vatten för att särskilt fylla en eller fler av dessa funktioner:

- a) inverka positivt på fodrets egenskaper,
- b) inverka positivt på animalieprodukternas egenskaper,
- c) positivt påverka färgen på akvariefiskar och burfåglar,
- d) tillgodose djurens näringsbehov, eller
- e) inverka positivt på animalieproduktionens miljöpåverkan,
- f) inverka positivt på djurens produktion, prestanda eller välbefinnande, särskilt genom att påverka mag- och tarmfloran eller fodrets smältbarhet, eller
- g) ha en koccidiostatisk eller histomonostatisk inverkan.

(Europaparlamentets och rådets förordning (EG) 1831/2003 av den 22 september 2003 om fodertillsatser)

Foderföretag: varje privat eller offentligt företag som med eller utan vinstsyfte bedriver någon av de verksamheter som hänger samman med produktion, framställning, bearbetning, lagring, transport eller distribution

av foder, samt alla producenter som producerar eller lagrar foder för utfodring av djur på sin egen jordbruksanläggning.

(Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 178/2002 av den 28 januari 2002 om allmänna principer och krav för livsmedelslagstiftningen, om inrättande av Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet och om förfarande i frågor som gäller livsmedelssäkerhet)

Foderföretagare: de fysiska eller juridiska personer som ansvarar för att kraven i livsmedelslagstiftningen uppfylls i det foderföretag de driver. (Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 178/2002 av den 28 januari 2002 om allmänna principer och krav för livsmedelslagstiftningen, om inrättande av Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet och om förfarande i frågor som gäller livsmedelssäkerhet)

Framställd av GMO: helt eller delvis framställd av GMO, men som inte innehåller eller består av GMO.

834/2007 art 2

Framställd med GMO: som är framställd genom användning av en GMO som sista levande organism i produktionsprocessen, men som inte innehåller eller består av GMO eller är framställd av GMO.

834/2007 art 2

Genetiskt modifierad organism (GMO): en organism, med undantag för människor, i vilken det genetiska materialet har ändrats på ett sådant sätt som inte sker naturligt genom parning och/eller naturlig rekombination. Följande metoder för genetisk modifiering som ger upphov till organismer ska inte betraktas som GMO, förutsatt att de inte inbegriper användning av hybridnukleinsyramolekyler eller de genetisk modifierade organismer förutom sådana som framställts genom användning av en eller båda metoderna nedan:

Mutagenes

Cellfusion (inklusive protoplastfusion) av växtceller av organismer som kan utbyta genetiskt material genom traditionella förädlingsmetoder (Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/18/EG av den 12 mars 2001 om avsiktlig utsättning av genetiskt modifierade organismer i miljön och om upphävande av rådets direktiv 90/220/EEG – Kommissionens uttalande)

889/2008 art 2

Icke-ekologisk: härstammar inte från/har inte anknytning till produktion enligt förordning (EG) nr 834/2007 och den här förordningen.

889/2008 art 2

Jordbruksföretag: alla produktionsenheter som drivs inom ramen för en enda ledning i syfte att framställa jordbruksprodukter.

Joniserande strålning: överföringen av energi i form av partiklar eller elektromagnetiska vågor med en våglängd på 100 nanometer eller mindre eller med en frekvens på 3×10^{15} Hertz eller mer och med förmågan att alstra joner direkt eller indirekt.

(Rådets direktiv 96/29/Euratom av den 13 maj 1996 om fastställande av grundläggande säkerhetsnormer för skydd av arbetstagarnas och allmänhetens hälsa mot de faror som uppstår till följd av joniserande strålning)

834/2007 art 2

Kontrollorgan: en oberoende privat tredje part som utför inspektion och certifiering av ekologisk produktion i överensstämmelse med bestämmelserna i denna förordning; den ska även, om så är lämpligt, innefatta motsvarande organ i ett tredjeland eller motsvarande organ som bedriver

verksamhet i ett tredjeland.

834/2007 art 2

Marknadsföring: all framställning till allmänheten, på annat sätt än genom en etikett, med avsikten eller möjligheten att påverka och forma attityder, föreställningar och beteenden för att direkt eller indirekt främja försäljningen av ekologiska produkter.

834/2007 art 2

Omställning: övergång från icke-ekologiskt till ekologiskt jordbruk inom en viss tidsperiod under vilken bestämmelserna om ekologisk produktion har tillämpats.

889/2008 art 2

Omställningsfoder: foder som producerats under omställningsperioden till ekologisk produktion, med undantag för foder som skördats inom 12 månader från inledningen av omställningen enligt artikel 17.1 a i förordning (EG) nr 834/2007.

710/2009 art 2

Produktionsenhet: alla tillgångar som ska användas inom en produktionssektor, t.ex. produktionslokaler, skiften, betesmark, utomhusrastgårdar, byggnader avsedda för djur, fiskdammar, inneslutningssystem för alger eller vattenbruksdjur, upplåtelser längs kuster eller på havsbotten, lagerlokaler för växter, växtprodukter, algprodukter, animalieprodukter, råvaror och alla andra insatsvaror som är relevanta för denna särskilda produktionssektor.

834/2007 art 2

Produktions-, berednings- och distributionsled: alla led från och med primärproduktion av en ekologisk produkt till och med dess lagring, bearbetning, transport, försäljning eller tillhandahållande till slutkonsumenten, och i förekommande fall märkning, marknadsföring, import, export och underleverantörsverksamhet.

Veterinärmedicinska läkemedel: varje substans eller kombination av substanser som tillhandahålls för att behandla eller förebygga sjukdom hos djur. Varje substans eller kombination av substanser som är avsedd att tillföras djur i syfte att ställa diagnos eller att återställa, korrigera eller modifiera fysiologiska funktioner hos djuret anses också vara ett veterinärmedicinskt läkemedel.

(Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/82/EG av den 6 november 2001 om upprättande av gemenskapsregler för veterinärmedicinska läkemedel)

889/2008 art 2

Veterinärbehandling: alla botande eller förebyggande behandlingar mot en särskild sjukdom.